

Rekomendacijos tėvams ir ikimokyklinukų pedagogams

Kada ir kaip pradėti mokyti vaiką pažinti spalvas

Paruošė Pasvalio r. sav. Pedagoginės psichologinės tarnybos
logopedė metodininkė Andromeda Baršauskienė

KADA?

Užgimimo akimirką žmogus iš prislopinto šešėlių pasaulio patenka į tikrą spalvų margumyną. Vienas, iš pirmo žvilgsnio atrodantis paprastas dalykas — spalvų pažinimas. Nustatyta, kad spalvas vaikai pradeda pažinti jau pirmaisiais gyvenimo mėnesiais. Paprastai iki **dviejų mėnesių** kūdikiai skiria baltą ir juodą spalvas, kurios žavi savo kontrastiškumu. Jau po dviejų mėnesių, nesvetimos tampa mėlyna, violetinė, pilka ir kitos ryškesnės, šiltos spalvos. **Keturių mėnesių** kūdikiai jau skiria daugumą spalvų, o sulaukę **šešių** — jas supranta kaip suaugę.

Jausti spalvas - reiškia gebėti akimis skirti ne tik pagrindines geltoną, mėlyną, raudoną, bet ir per du šimtus jų atspalvių. Tačiau matyti spalvingą pasaulį dar nereiškia jį pažinti. Spalvų pavadinimams reikia laiko. Juos vaikai išmoksta **nuo dviejų iki penkerių** metų. Ankstyvojo amžiaus vaikams kiekvieną kartą teisingai pavadinti spalvą labai sunku, nes jiems dar nesusiformavę patvarūs ryšiai tarp spalvos ir jos pavadinimo. Sulaukus maždaug **ketverių metų** amžiaus, vaikas gali neklysdamas įvardinti pagrindines spalvas, o **šeštaisiais gyvenimo metais** - vis tiksliau pavadina ir atspalvius.

Metukų sulaukusio vaiko žodyne tikrai nebus vietos spalvoms. Tik tai nereiškia, kad jis nesugeba atskirti raudono kibirėlio nuo mėlyno. Tiesiog dar neatėjo laikas to pasakyti žodžiais.

KAIP?

Spalvų pažinimo taisyklės:

Yra kelios taisyklės, kurių vaikų psichologai pataria laikytis mokant vaiką pažinti spalvas.

Pirma taisyklė. Paprasčiau nei paprasta – nepamirškite vardindami vaiką supančius daiktus pasakyti ir kokios jie spalvos.

Antra taisyklė. Pirmiausia įvardinkite grynas spalvas, o ne atspalvius ir pustonius. Pakaks, jei pirmaisiais metais kūdikis susipažins tik su juoda, balta ir LEGO spalvomis (raudona, geltona, žalia ir mėlyna). Išmokti pirmąsias 4 spalvas vaikui sunkiausia. Kai išmoksta pagrindines 4 spalvas, vaikas su kitomis „susidraugauja“ daug greičiau ir lengviau – pakanka tik kelis kartus įvardinti, ir vaiko sąmonė susieja daiktą su spalva.

Trečia taisyklė. Tos spalvos, kuriomis pavaizduoti gamtos reiškiniai, gyvūnai, daiktai knygutėse turi sutapti su tikromis spalvomis. Jei rodote knygutę, kurioje meškučiai rausvi, vaikui bus labai sunku susigaudyti, kodėl tikrieji iš zoologijos sodo yra rudi. Dėl šios priežasties psichologai bent jau pirmaisiais metais pataria nepirkti kūdikiui mėlynų kiškių, žalių dramblių ir raudonų beždžionėlių.

Ketvirta taisyklė. Turėkite pakankamai spalvotų kaladėlių ar kamuoliukų, kortelių ar skudurėlių, kuriuos galėtumėte rodyti įvardindami spalvas. Spalvoms pažinti galima nupirkti po metrą skirtingų spalvų kaspinių ar paprasčiausio spalvoto kartono. Žaislų parduotuvėse rasite įvairių loto, mokančių pažinti spalvas. Galite ir namie prisigalvoti panašių žaidimų. Pavyzdžiui, mokykite vaiką uždėti kaladėlę ar sagą ant tos pačios spalvos kartono lapo. Jei turite flomasterių, kurių antgaliai spalvoti, galite žaisti tokį žaidimą: nuimkite visus antgalius ir paprašykite, kad vaikas uždėtų flomasteriams jų „kepurėles“ atitaikydamas spalvą (žaidžiant šį žaidimą itin lavėja ir smulkioji vaiko rankų motorika, nelengva putniais pirštukais pataikyti flomasterį į antgaliuką). Žaidžiant šiuos spalvų žaidimus galioja ankstesnis patarimas – viską pradėkite nuo 4 pagrindinių spalvų ir tik tada, kai vaikas su jomis gerai susipažins, imkitės pažinti kitas.

Penkta taisyklė. Puikus spalvų mokymo būdas – piešimas. Metukų vaikas jau noriai čiupinėja pieštukus ar flomasterius, bando mėgdžioti suaugusiojo judesius piešiant – brėžia brūkšnius, suka apskritimus. Leiskite vaikui pasirinkti norimą spalvą, tik įvardinkite, kokia ji. Labai greitai paaiškės, kokios spalvos vaikui gražiausios – jis tos spalvos pieštukų sieks pirmiausia.

Spalvų kelias

Nuo gimimo iki metų. Žiūrėjimas į spalvas.

Kūdikis, pradėjęs atskirti matomus objektus, labiau reaguoja į ryškias spalvas, ypač į raudoną. Tyrinėjimai parodė, kad pirmiausia kūdikiai atskiria raudoną, paskui – mėlyną, žalią ir geltoną spalvas. Jei rodote vaikui ryškius žaisliukus, laikykite juos 20 cm nutolusius nuo akių. Virš kūdikio lovytės prikabinkite ryškių paveikslėlių, o ant lovytės virbų – spalvotų kaspinėlių.

Nuo metų iki dvejų. Kalbėjimas apie spalvas.

Nuo ryto iki vakaro kalbėkite apie tai, ką vaikas daro, ir nepamirškite minėti spalvų. Pvz.: dabar valysimės dantukus su raudonu šepetėliu, tada valgysime pusryčius iš baltos lėkštutės, tada ausimės mėlynus batukus ir eisime į lauką. O kiek spalvų lauke – tik spėk vardinti.

Nuo dvejų iki trejų metų. Žaidimas su spalvomis.

Šio amžiaus vaikutis jau turi savo mėgstamiausių spalvų, pasako, kokios spalvos drabužius nori rengtis, kokį balionėlį pripūsti. Dabar ateina laikas mokyti subtilių atspalvių, kalbėti apie kontrastus, pustonius. Laikas nupirkti akvarelinių dažų, nes jie leidžia „žaisti“ su atspalviais.

Nuo trejų metų. Spalvos ir simboliai.

Jau galite vaiką mokyti spalvų simbolikos, pavyzdžiui, šviesoforo reikšmių. Mokykite vaiką spalvų dinamikos, kaip sumaišius mėlyną ir geltoną akvarelę, staiga atsiranda žalia.

Bet atsitinka ir taip, kad vaikučiai taip ir neatskiria nei vaivorykštės spalvų, nei juo labiau jų atspalvių. Aklumas kai kurioms spalvoms, tai - daltonizmas. Daltoniškumas dažniau yra berniukų, o ne mergaičių savybė ir gali būti paveldimas. Apie tai reikėtų susimąstyti, jeigu vaikas ilgą laiką **nemato** kurios nors iš spalvų, **nuolatos ir ilgai painioja** vieną spalvą su kita, **silpnai skiria** vieną iš daugelio spalvų, arba galbūt pastebėjote, kad jis **mato nespalvotą** vaizdą.

Jeigu pastebite bent vieną iš minėtų simptomų, būtinai nuveskite vaiką okulisto konsultacijai. Nerimauti nereikėtų, kol gydytojas, atlikęs spalvų joslės testus nepatvirtins, kad problema iš tiesų yra.

Jeigu rimtesnių sutrikimų nepastebite, nepamirškite, kad tik **kantrus ir nuoseklus darbas** su vaiku lemia spalvų pažinimo laiką. Spalvas jaučiame anksti, bet pažinti joms reikia ne vienerių metų. Todėl visiškai normalu, kad vaikas iki penkerių, kartais iki šešerių, žiūrėdamas į saulę, negali pasakyti, kokios ji spalvos, nors apie geltoną kažkur kažką jau yra girdėjęs.

TAIGI!

Spalvų skyrimas priklauso nuo vaiką supančios aplinkos ir jo sugebėjimų, o spalvų žinojimas – nuo suaugusiųjų. Vaikučiai labai imlūs, greitai visko išmoksta, tiesiog vaiko lavinimui tėveliai, pedagogai turi skirti daugiau dėmesio.

Mokantis labai svarbu neskubėti. Tegul išmoksta atpažinti ir įvardinti mėgstamiausias spalvas, pvz., geltoną ar raudoną. Vaikutis mokytis gali bet kur: žaisdamas namuose (atrinkti ar parodyti vienodos spalvos žaislus), būdamas lauke (parodyti vienodos spalvos gėlytes, akmenukus, įvardinti pravažiuojančių mašinų spalvas), parduotuvėje ir t.t. Svarbu, kad jam būtų įdomu. Ir dar – vaikui spalvos įvardinimą lengviau bus prisiminti per asociacijas (geltonas kaip saulė, žalias kaip žolė, raudonas kaip pomidoras). Juk niekam ne paslaptis, kad kartojimas – visų mokslų motina.

Naudota literatūra ir šaltiniai:

Mamos žurnalas

<http://maziejisnekorai.blogspot.com/2010/12/kada-pradeti-mokyti-vaika-pazinti.html>

<http://www.mamosdienorastis.lt/index.php?id=mz-l-kaip-skiria-spalvas>

http://gyvenimas.delfi.lt/namai_ir_seima/vaikai-renkasi-spalvas.d?id=36381685